



SZÖVEG –
SZÁM KATI

SOROZAT –
HÁRMAS KÖTÉS



KÉPERNYŐK ÉS KIJELZŐK TÜKRÉBEN

A kamaszok énképének alakulásáról februári számunkban már szó volt, érdemes azonban külön témát szentelni annak, vajon hogyan hat önismeretükre a közösségi média.

- ◆ A tizenévesek gyakran más közösségi oldalakat használnak, és másképp fogadják be az onnan érkező információkat, mint az idősebb korosztályok, például a szülei. **Horváth Anita** pszichológus szerint – aki a budapesti Búvösvölgy médiaértés-oktatója – életkori sajátosságaikból fakadóan a zárt online közösségekben zajló kommunikációt preferálják a nyilvánossággal szemben. Ez azt is jelenti, hogy leggyakrabban a szülő nem tagja a csoportnak, nem ismerőse a gyerekeknek az online platformon. „A mai kamaszok – a Z-generáció – számára természetes a szinte folyamatos online jelenlét. A digitális kompetenciák meglétéhez azonban nem feltétlenül társul felhasználói óvatosság, illetve tudatosság. Az online és az offline tér nem válik el élesen a kamaszok szemében, így nem egyértelmű számukra, hogy mely tartalmak számítanak személyesnek és melyek nyilvánosnak.”

„A VIRTUÁLIS VILÁGBAN AZ LEHETSZ, AKI AKARSZ. ÉVEKKEL EZELŐTT VOLT EGY PLAKÁT MAGYARORSZÁGON, AMELYET SAJNOS ELÉG RÖVID IDEIG LEHETETT LÁTNI: VANDA VAGYOK, 13 ÉVES, DE A FACEBOOKON LEHETEK 23.”

(DR. ZACHER GÁBOR A „PÉNYZ ÉS SZENVEDÉLYBETEGSÉG” C. KÉPMÁS-ESTEN)

„A FACEBOOK KIHASZNÁL MINKET,
BELŐLÜNK ÉL, DE ÉN FÜGGŐ VAGYOK,
MERT VAN BENNE IZGALOMFAKTOR.”

JORGI

IDEALIZÁLT PROFILOK

Az ember általános törekvése, hogy pozitív képet fessen magáról, az online térben pedig, ahol a személyes tartalmak könnyen nyilvánosakká is válhatnak, ez a törekvés felerősödik. „Az online személyiség ebből fakadóan rendszerint nincs teljes fedésben a valós személyiséggel, mivel az előbbit túlnyomóan pozitív tartalmak generálják. Inkább az önismeret határozza meg azt, hogy ki hogyan alakítja a profilját, visszafelé ez – kiváltképpen a fiatalabbaknál – kevésbé működik” – véli a szakember.

Az online profilok azt tükrözik, hogy sokszor a realitástól elrugaszkodó (pl. testképpel kapcsolatos) elvárások válnak meghatározóvá egy virtuális közösségben. Ez a pszichológus szerint nem kis probléma. „A közösségi oldalak használatával elsősorban a kortárs csoport visszajelzéseivel szembesülnek a kamaszok, ami ebben az életkorban meghatározó igazodási pont. A sokszor önbizalomhiányos, bizonytalan identitású kamaszok énképét negatívan befolyásolhatja, ha társaik idealizált online profiljával szembesülnek, saját magukat jelentéktelennek, életüket, lehetőségeiket sivárnak érzik. Mindez frusztrációt vagy akár depressziót is okozhat. A tizenévesek körében az aktív közösségimédia-használat gyakran a népszerűségért folytatott versengés megnyilvánulási formája. A kamaszok úgy vélik, ha sok a lájkjuk, akkor népszerűek, »menők«, vagyis sokan szeretik őket. Ez pozitívan hathat az önértékelésre, ugyanakkor felszínes, »lájkvadász« attitűd felé terelheti őket a mélyebb önismeret helyett.”

MIT SZÓLNA ANYÁD, HA LÁTNA?

Az, hogy a kamaszok életük bizonyos színtereiről kizárhassák a felnőtteket, a felnőtté válás természetes igénye. A szülő nem követheti gyereke minden lépését az online világban – ahogyan a való világban sem, mégis jelen kell lennie a háttérben! „Hasznos, ha az internetezéssel kapcsolatban a család közös szabályrendszert állít fel, a géphasználat időlimithez kötött, a számítógép jól látható helyen található a lakásban. Jó, ha nincs saját korlátlan szélessávú internet-előfizetése a gyerekeknek. Ideális esetben a szülők és a tizenévesek között bizalmas annyira a kapcsolat, hogy meg tudják beszélni az internetezéssel kapcsolatos problémás helyzeteket; ebbe az is beletartozik, hogy a szülő elfogadja, hogy a gyermekétől tanuljon, ha a gyerek naprakészebb valamiben.”

Online tevékenységeink következményeképpen rengeteg információt tárolnak el rólunk különféle adatbázisok. A tizenévesek nemcsak életkori sajátosságaikból következően feledkeznek el erről könnyebben, hanem azért is, mert a magukról szóló információk megosztása a legújabb alkalmazásokkal számukra izgalmas és napi gyakorlat. Bár adott esetben ennek részleteiről sokat tudnak, mégis érdemes figyelmeztetni őket virtuális lábnymuk kitörölhetetlenségére. Ahogy azt is tudják, hogy fontos a rendszeres alvás vagy kézmosás, mégis a mi feladatunk, hogy ez az ismeret rutin óvatossággá váljon az életükben. „Mivel utólag gyakorlatilag lehetetlen az adatok eltüntetése az online térből, fontos, hogy mérlegeljék, milyen információkat osztanak meg magunkról – figyelmeztet Horváth Anita. – A bizalmas tartalmakat továbbra is célszerű személyesen kommunikálni. A kamaszoknak nehéz előrelátóan cselekedni, mivel ilyenkor az óvatos magatartás szembekerül a kortárs csoport minél több információ megosztását szorgalmazó, »bevallalósságot« preferáló elvárásával. Hasznos, ha a gyerekeknek azt javasoljuk, csak olyan képet tegyenek fel magukról az internetre, amit a szülei előtt is bevállalnának (vagy például egy későbbi állásinterjún). Sok esetben a szülők sem elég elővigyázatosak, amikor gyermekükről már a születéstől kezdve büszkén osztanak meg képeket, videókat.”

PEDAGÓGUSOK A HÁLÓN

Mivel a fiatalok elsősorban egymás között használják a virtuális kommunikációs csatornákat, az ezzel kapcsolatos veszélyekről a kortárs közösségekben, az iskolában is szót kell ejteni. A pedagógus már csak azért sem zárkozhat el a témától, mert online térben sokkal gyorsabban és szélesebb körben terjednek és válnak meghatározóvá vélemények, trendek, az, hogy éppen mi számít „menőnek” vagy „cikinek”.

EGY KÉP TÖBBET MOND EZER SZÓNÁL?

„Évekkel ezelőtt Clinton elnök még merész túlzással és nemzeti büszkeséggel jelentette ki: »A kulturális identitás legyártása nem az iskolában, hanem Hollywoodban történik.« Most mondhatjuk, hogy az internet demokratizálódásával a közösségi hálókra kerülhet át ez a folyamat. Amit a kamaszok kevésbé gondolnak át, hogy a feltöltött vizuális anyagokat nemcsak az ő választott közösségük láthatja, hanem a közönség adott esetben az interneten barangoló, sok szempontból kiszámíthatatlan tömeg” – mondja **Havasi Tamás**, a Nyíregyházi Egyetem Vizuális Kultúra Intézetének oktatója. A művésztanár szerint a fiatalok nagyon igénylik, hogy az oktatásban valahogyan megjelenjenek az ilyen típusú feladatok. „Várják azokat az ötleteket, amelyekkel bővílné a repertoárjuk. A digitális technológia, a képszerkesztő eszközök, szoftverek új kísérletezési lehetőséget nyújtanak önmaguk bemutatására, amelynek a szabadságfoka nagyobb, mint amit a valóság nyújthat. Kísérlet arra is, hogy a közönség hogyan reagál az egyes változatokra. A képek gyakran jóval többet mondhatnak rólunk, mint amit szeretnénk, vagy amire a mi figyelmünk kiterjedhet. Ilyenek például a háttérben felfedezhető elemek, vagy egy videó hangja, ami ellentmond a látványnak. Ezzel együtt kevesebbet is mondhat rólunk, mint amit szeretnénk, hiszen a kommunikációs csatornák közül egyes esetekben csak a vizuális van jelen, nincs hang (hangszín, hanglejtés), illat, testtartás, gesztus és más nonverbális jelzések. A vizuális üzenetek értelmezése korábban megszerzett ismereteinktől, élményeinktől, szocializációnktól, életkorunktól függ. A technikai ismeretnek az értelmezésben

„BOLDOG LENNÉK, HA SOK EMBERHEZ EL
TUDNÁM JUTTATNI A GONDOLATAIMAT.
ERRE JÓK A KÖZÖSSÉGI OLDALAK.”

CSENGE

is van szerepe, hiszen egyes képekről nehéz megállapítani, hogy természetes beállítás vagy egy telefonalkalmazás segítségével készült. Egyes fotóeffektekkel »gombnyomásra« megváltoztathatók a fény- és színviszonyok, eltűnnek a ráncok, »becsapható« a néző. A csalás válthat ki csalódást is a valóságban.”

Havasi Tamás úgy látja, hogy bár egyre több konferenciát is rendeznek a szakmai közönség és a pedagógusok számára, a tanárok egy – remélhetőleg talán már kisebb – része nem kíván jelen lenni a közösségi oldalakon saját bizonytalansága vagy éppen határozott ellenvéleménye miatt. Így ők a reális veszélyét, jelentőségét sem tudják e jelenségnek felmérni. „Nem mellékes, hogy a pedagógus milyen korosztály, mennyire reflektív, mennyire érdeklő a tanítás alanya és mennyire zavarja az a frusztráció, hogy digitális »bevándorlóként« a »bennszülöttek« mindig egy lépéssel előtte járnak a technika használatában. Meggyőződésem, hogy ez a tanítvány–tanár speciális helyzet csak rövid átmeneti állapot, hiszen a felnövekvő tanárnemzedék már értő felhasználója lesz a technikai eszközöknek, bár ezt a technikai fejlődés sebessége is befolyásolja. Fontos lenne, hogy az 1990-es évektől megjelent Mozgóképkultúra és médiaismeret mint önálló tárgy ne tűnjön el újra, amit most a modulos rendszer bevezetésével tapasztalunk. Sok iskolában az említett tárgy ismereteit más tantárgyak anyagába építik be, így a jelentősége akkor is csökken, ha a pedagógus megfelelő szakmaisággal viszonyul a témához.”

„AKIK ÁLTALÁBAN MOSOLYGÓSAK,
AZOK SZOKTAK FEKETE, SZOMORÚ
KÉPET KIRAKNI MAGUKRÓL.”

JORGI



SZEMTŐL SZEMBE

A közösségi oldalak profilja nem feltétlenül esik egybe az offline profillal, ez is problémát jelenthet a kamaszok énképének kialakításában. A két világ közti feszültség a kommunikációban is megjelenik. A virtuális térben könnyebb és gyorsabb kapcsolatba lépni valakivel, egyszerűbb bizonyos dolgokat kimondani. „Az online kommunikációs csatornák gyorsak, adott csoportra szűrhetőek és viszonylag költségkímélők. A kamaszokra – mint afféle digitális bennszülöttekre – egyébként is jellemző, hogy minden információhoz azonnal hozzá akarnak férni, semmiről nem akarnak lemaradni, nehezükre esik a késleltetés, kivárás – véli Horváth Anita. – Az online kommunikáció ugyanakkor újabb igényeket is generál a még gyorsabb, még speciálisabb kommunikációs formákra. Emellett háttérbe szorúlnak a személyes kapcsolattartás formái, gyengülhetnek az ahhoz tartozó kompetenciák. Az online kommunikációban nem jelennek meg a személyes kommunikációban meglehetősen fontos szerepet játszó nonverbális jelzések (mimika, gesztusok, testtartás, szemkontaktus, hangszín, hangsúly stb.), ezért azok a tizenévesek, akik többnyire online formában kommunikálnak,

hosszútávon nehézségekbe ütközhetnek a valós kommunikációs helyzetetek értelmezésékor.”

Hogyan lehet ezen pedagógusként segíteni? A Búvösvölgy szakembere szerint, ha a pedagógusok olyan felnőtteknek számítanak a kamaszok számára, akikhez bizalommal lehet fordulni, illetve akiknek a véleményét mérvadónak tekintik, akkor az iskolai élet bőven kínál olyan helyzeteket, konfliktusokat, amelyeket osztályon belül érdemes megbeszélni, akár szituációs gyakorlatokkal.

Ehhez kiváló gyakorlatokat ajánl a buvosvolgy.hu, amelynek Kozák Zsuzsanna által jegyzett „A médiáról neked” című kiadványa különböző korcsoportokra lebontva tárgyalja a cikkünkben említett online személyiség-, egészséges testkép-, illetve biztonságos internethasználat-témákat is (<http://buvosvolgy.hu/cikk/118/Kiadvanyok>). Ezek az oldalak önmagukban is több osztályfőnöki órára való anyagot tartalmaznak, de a Búvösvölgy Médiaértés-oktatóközpont foglalkozásokat is tart médiahasználat témakörökben. ♦



Hallgassák meg március 10-én 11:30-kor az MRI Kossuth Rádión Keresztes Ilona VÁLASZ-UTAK c. műsorát, amely a Hármaskötés e havi témáját dolgozza fel kamaszokkal.

További információ új sorozatunkról és az ahhoz kapcsolódó előfizetői akcióról a harmaskotes@kepmas.hu címen vagy a kepmas.hu Hármaskötés menüpontjában, ahol az adás is meghallgatható.



Díjazzuk a családbarát médiát!

A Családbarát Médiaért-díj évek óta rangos elismerése azoknak az újságíróknak és szerkesztőknek, akik a nyomtatott, az elektronikus vagy online sajtóban következetesen kiállnak a családi élet értékei mellett. A díjat a Képmás szerkesztősége hívta életre 2007-ben és a Média a Csaláért Alapítvány osztja ki.

Az évi 12 jelöltet nyolctagú szakmai zsűri választja ki a print és elektronikus médiamegjelenések közül. Az aktuális hónap győztesével interjú olvashatnak lapunkban.

Decemberben választjuk ki a **Családbarát Médiaért-díj** 2017 magyarországi és külhoni díjazottait, akik 500 000 Ft jutalmat kapnak.

Bővebb információ: www.mediaacsaladert.hu,
facebook.com/mediaacsaladert



SEGÍTSEN MEGTALÁLNI A HÓNAP JELÖLTJÉT!

Ajánljon olyan nyomtatott vagy elektronikus sajtóban megjelent, illetve rádióban, televízióban sugárzott anyagot, országos vagy határon túli médiából, amely a családot mint értéket jeleníti meg!

Javaslatát az info@mediaacsaladert.hu címre várjuk.

AZOK KÖZÖTT, AKIK A KRITÉRIUMOK-
NAK MEGFELELŐ JELÖLÉST (ÚJSÁGCIKKET,
RÁDIÓ- VAGY TÉVÉMŰSORT, ONLINE
TARTALMAT) KÜLDENEK NEKÜNK, HAVONTA
KISORSOLUNK EGY AJÁNDÉKOT.

Támogatók

